

Σύγχρονη Αρχαιολογία (Διαδικαστική, Μεταδιαδικαστική)

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΕΛΠ1090, ΑΠΚΥ)
Δολίχη, 1-2010

Περιεχόμενα:

Εισαγωγή

1. Σύγχρονη αρχαιολογία και ερμηνευτικές προσεγγίσεις
 - 1.α. Η αποστολή της σύγχρονης αρχαιολογίας
 - 1.β. Η προσφορά της αρχαιολογίας στη σπουδή και στην κατανόηση του ελληνικού πολιτισμού
2. Οι τρόποι, κατά τους οποίους η διαδικαστική και η μεταδιαδικαστική θεωρία προσεγγίζουν την κοινωνία μέσα από τις έννοιες «δομή/ σύστημα» και «άτομο»
3. Η ερμηνευτική προσέγγιση της διαδικαστικής και μεταδιαδικαστικής θεωρίας στον ιερό χώρο της αρχαίας Ολυμπίας της κλασικής περιόδου

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

Η σύγχρονη αρχαιολογία ανακαλύπτει τον υλικό πολιτισμό του παρελθόντος και με διάφορες προσεγγίσεις τον ερμηνεύει. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η αποστολή της σύγχρονης αρχαιολογίας, καθώς και η προσφορά της στην σπουδή και την κατανόηση του ελληνικού πολιτισμού. Ωστόσο, οι τρόποι προσέγγισης της κοινωνίας του παρελθόντος, από τη διαδικαστική και τη μεταδιαδικαστική θεωρία, μέσα από τις έννοιες «δομή/ σύστημα» και «άτομο», είναι ένα θέμα που θα αναλυθεί διεξοδικότερα. Επιπλέον, θα εξεταστεί ο ερμηνευτικός τρόπος προσέγγισης, βάσει των προαναφερθέντων θεωριών, του ιερού χώρου της Ολυμπίας, κατά την κλασική περίοδο (5ος - 4ος αι. π.Χ.).

Σύγχρονη αρχαιολογία και ερμηνευτικές προσεγγίσεις

Τα υλικά κατάλοιπα του παρελθόντος ανακαλύπτονται και ερμηνεύονται από την αρχαιολογία,¹ η οποία, ως ανθρωπιστική και ιστορική επιστήμη, επιδιώκει να κατανοήσει το ανθρώπινο γένος και το παρελθόν του ανθρώπου.² Η αρχαιολογία είναι η κυριότερη επιστήμη που μπορεί να δώσει πληροφορίες για το μακρινό παρελθόν, για το οποίο δεν υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες. Μέσω αυτής, μάλιστα, στοιχεία του παρελθόντος, για τα οποία υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες, ενδέχεται να επιβεβαιωθούν ή να απορριφθούν.³ Με την ανακάλυψη και την ανάλυση των καταλοίπων από οικοδομήματα, τεχνουργήματα (λίθινα εργαλεία, αγγεία, μεταλλικά όπλα) και οικουργήματα (οργανικά και περιβαλλοντικά κατάλοιπα) επιτυγχάνεται, ως ένα βαθμό, η ανασύσταση του παρελθόντος.⁴ Τα κατάλοιπα αυτά σημασιοδοτούν έναν αρχαιολογικό χώρο και μέσω αυτών εξετάζονται οι διαδικασίες σχηματισμού, οι οποίες ευθύνονται για την κατάσταση των ευρημάτων και προέρχονται είτε από ανθρώπινες δραστηριότητες είτε από τη φύση.⁵ Οι αρχαιολόγοι θα εντοπίσουν και θα συντηρήσουν τα διασωθέντα ευρήματα,⁶ τα οποία θα έχουν ανασύρει από διάφορους χώρους και ορισμένες φορές κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, όπως από το βυθό της θάλασσας ή στο βόρειο πόλο.⁷ Τα ευρήματα θα χρονολογηθούν με τις σύγχρονες μεθόδους⁸ και οι αρχαιολόγοι θα προβούν σε διάφορες ερμηνείες,⁹ βάσει των οποίων θα εξηγήσουν το παρελθόν.¹⁰

Η παραδοσιακή ερμηνεία, δίνει βαρύτητα στα υλικά ευρήματα, τα οποία θεωρεί στοιχεία ενός συγκεκριμένου πολιτισμού και δίνει έμφαση στις μετακινήσεις και στις επαφές των πληθυσμών.¹¹ Η νέα ή διαδικαστική αρχαιολογία, που εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1960, στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει μία αρχαία κοινωνία, ερευνά τους λόγους που προέκυψαν οι διαδικασίες μεταβολής της,¹² διαιρώντας την σε αλληλένδετα υποσυστήματα.¹³ Η μαρξιστική εξήγηση προσεγγίζει τις κοινωνίες του παρελθόντος βάσει των κοινωνικών τάξεων και της πάλης αυτών.¹⁴ Η συστημική ερμηνεία κατακερματίζει τις κοινωνίες σε υποσυστήματα, όπως είναι η

1 Renfrew (2001), σ. 9.

2 Ό.π. σ. 11.

3 Ό.π. σ. 10.

4 Ό.π. σ. 46.

5 Ό.π. σσ. 48-50.

6 Ό.π. σ. 68.

7 Ό.π. σ. 12.

8 Ό.π. σ. 44.

9 Ό.π. σ. 481.

10 Ό.π. σ. 483.

11 Ό.π. σσ. 483-487.

12 Ό.π. σ. 14.

13 Ό.π. σσ. 38-41.

14 Ό.π. σσ. 490-493.

δημογραφία, η κοινωνία, η παραγωγή σοδειών, το οικιστικό μοντέλο, οι άνθρωποι, τα τεχνουργήματα και ο υλικός πολιτισμός. Λαμβάνει υπ' όψιν την αλληλεπίδραση των υποσυστημάτων, τα απομονώνει και τα εξετάζει ξεχωριστά.¹⁵ Η *μεταδιαδικαστική προσέγγιση* δίνει περισσότερη σημασία στην υποκειμενικότητα του ερευνητή, που συνδέεται με τα βιώματά του, καθώς και στην υποκειμενικότητα των ατόμων της κοινωνίας που εξετάζει.¹⁶ Τη δεκαετία του 1980 αναπτύχθηκε η *γνωστική – διαδικαστική αρχαιολογία*, η οποία, επιμένοντας στο αρχικό ρεύμα της *διαδικαστικής αρχαιολογίας*, επιπλέον δίνει έμφαση στα επίσημα ή θρησκευτικά σύμβολα μιας κοινωνίας. Αποτέλεσε την νέα σύνθεση, συμπεριλαμβάνοντας και στοιχεία των προαναφερθέντων θεωριών που την επέκριναν.¹⁷ Οι διαδικαστική και μεταδιαδικαστική προσέγγιση θα εξεταστούν εκτενέστερα στη συνέχεια της παρούσας μελέτης.

1.β. Η προσφορά της αρχαιολογίας στη σπουδή και στην κατανόηση του ελληνικού πολιτισμού

Η αρχαιολογία αποτελεί το μέσο σύνδεσης μεταξύ παρόντος και μακρινού παρελθόντος. Αυτό, οι ξένες χώρες το αντιλήφθηκαν νωρίτερα από την Ελλάδα και από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα φυγαδεύτηκαν πολλές αρχαιότητες στο εξωτερικό. Οι ξένοι αρχαιολόγοι πραγματοποίησαν ανασκαφές σε διάφορες ελληνικές περιοχές, όπως στην Ολυμπία και στους Δελφούς, προκειμένου να εδραιώσουν σχέσεις των χωρών τους με το “ένδοξο” παρελθόν.¹⁸ Οι Έλληνες διανοούμενοι, αντιλαμβανόμενοι το έργο τους, στα τελευταία προεπαναστατικά χρόνια, εγκαθίδρυσαν σχέσεις ταύτισης και καταγωγής με την αρχαία κληρονομιά, ιδίως στη γλώσσα και την παιδεία.¹⁹ Στα χρόνια του Όθωνα, όταν πια ιδρύθηκε το νέο ελληνικό κράτος, διατυπώθηκε η “Μεγάλη Ιδέα” η οποία στην εποχή των αναζητήσεων και των διεκδικήσεων, αποσκοπούσε στην προσάρτηση περισσότερων περιοχών στο ελληνικό έδαφος, που αποτελούσαν, στο παρελθόν, τη βυζαντινή αυτοκρατορία.²⁰ Η “Μεγάλη Ιδέα” επηρέασε τους Έλληνες αρχαιολόγους και υιοθέτησαν το εθνικό συμφέρον.²¹ Η ανάπτυξη της αρχαιολογίας θα εξυπηρετούσε αυτό το συμφέρον και οργανώθηκε καλύτερα στις αρχές του 20ου αιώνα. Στις νέες περιοχές της Ελλάδας, που προστέθηκαν, η αρχαιολογία ενίσχυσε την ιστορική συνείδηση και την εθνική ταυτότητα. Σταδιακά, από το 1930, η δραστηριότητα της αρχαιολογίας μειώθηκε έως το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, ο οποίος, ως ένα βαθμό, υπήρξε

καταστροφικός. Από το 1950 κι έπειτα, παρά τις μεταβολές από την αστικοποίηση, τη μεγάλη ανοικοδόμηση και την άνθιση της αρχαιοκαπηλίας στην ύπαιθρο, η κοινωνική πρόοδος παρέσυρε και την αρχαιολογική έρευνα. Τώρα έχει αναπτυχθεί η προϊστορική, η κλασική και η βυζαντινή αρχαιολογία.²²

Με τις νέες μεθόδους έρχονται στο φως στοιχεία για περιοχές και εποχές όπου δεν υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες και ανασύρονται κοινωνικές δομές του προϊστορικού ανθρώπου.²³ Στην έρευνα της ιστορικής περιόδου, η οποία συνδέθηκε ήδη από το 19ο αιώνα με την ανάγκη επιβεβαίωσης της συνέχειας του ελληνισμού, το αρχαιολογικό υλικό συγκρίνεται με τις γραπτές μαρτυρίες. Η αρχαιολογία δίνει διάφορα στοιχεία του παρελθόντος, για παράδειγμα την αρχιτεκτονική των οικισμών, τα ιερά, τις παραδόσεις, τη ζωή των ανθρώπων σε περιόδους ακμής κλπ.²⁴ Στη διάθεση της βυζαντινής έρευνας βρίσκονται αρκετές έγγραφες μαρτυρίες και στο πλαίσιο της ανάγκης για συνέχεια του ελληνισμού, που προαναφέρθηκε, η αρχαιολογία θα προσπαθήσει να αναδείξει τη συνέχεια του νεοσύστατου κράτους με το αρχαιοελληνικό ιδεώδες, ειδικά με την ανακάλυψη παλαιοχριστιανικών ναών, στους οποίους υπήρχαν κατάλοιπα αρχαίων οικισμών.²⁵

2. Οι τρόποι, κατά τους οποίους η διαδικαστική και η μεταδιαδικαστική θεωρία προσεγγίζουν την κοινωνία μέσα από τις έννοιες «δομή/ σύστημα» και «άτομο»

Η *διαδικαστική* προσέγγιση ερευνά τους λόγους που προέκυψαν οι διαδικασίες μεταβολής ενός αρχαίου πολιτισμού. Εμφανίστηκε το 1960, αλλά αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1980, καθώς περιέλαβε και στοιχεία των άλλων θεωριών, συμπεριλαμβανομένης και της μεταδιαδικαστικής θεωρίας, η οποία την επέκρινε. Λιγότερη σημασία δίνει στα τεχνουργήματα και θεωρεί τον πολιτισμό ως ένα σύστημα, το οποίο διαιρεί σε υποσυστήματα.²⁶ Τέτοια υποσυστήματα μπορεί να είναι της επιβίωσης, της μεταλλουργίας, το τεχνολογικό υποσύστημα, το κοινωνικό, το υποσύστημα του εξωτερικού εμπορίου και των επικοινωνιών και το υποσύστημα του πληθυσμού. Δίνει έμφαση στην αλληλεπίδραση των υποσυστημάτων, καθώς από αυτήν επέρχεται η ανάπτυξη και η μεταβολή ενός πολιτισμού.²⁷ Η ιδεολογία και η σχέση που υπάρχει μεταξύ γεωγραφίας, περιβάλλοντος και ανθρώπων και το κατά πόσο οι τελευταίοι επηρεάζονται από τα

15 Ό.π. σσ. 500-501.

16 Ό.π. σσ. 505-510.

17 Ό.π. σσ. 511-513.

18 Βούρτσης (1999), σσ. 184-187.

19 Παναγιωτόπουλος (2003), σσ. 157-178.

20 Βούρτσης (1999), σσ. 182-185.

21 Ό.π. σ. 185.

22 Ό.π. σσ. 190-206.

23 Ό.π. σσ. 210-216.

24 Ό.π. σσ. 220-223.

25 Ό.π. σ. 227.

26 Renfrew (2001), σσ. 38-39.

27 Ό.π. σσ. 498-499.

πρώτα, απασχολούν τη διαδικαστική προσέγγιση.²⁸ Επιπλέον, η διαδικαστική προσέγγιση ερευνά το ρόλο των συμβόλων στις διαδικασίες μεταβολής, αφού ο επίσημος και ο θρησκευτικός συμβολισμός μιας κοινωνίας αποτελεί πεδίο έρευνας της διαδικαστικής αρχαιολογίας, διότι η θρησκεία και άλλες ιδεολογίες επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης και την συμπεριφορά των ατόμων.²⁹ Ακόμη, ερευνά τον τρόπο με τον οποίο επήλθε η αλλαγή της κοινωνικής μορφής και από τι ορίζονται οι νέες δομές που προκύπτουν.³⁰ Τις μεταβολές που προκύπτουν από τις διαδικασίες μελέτα και η ανθρωπολογία, στην προσπάθειά της να συγκροτήσει μια σφαιρική σύλληψη της κοινωνίας.³¹

Δύο τρόποι, τους οποίους η διαδικαστική αρχαιολογία χρησιμοποιεί για να ανασυστήσει το παρελθόν, είναι η προσομοίωση με ηλεκτρονικό υπολογιστή, όπου είναι δυνατόν να αναπυχθούν πρότυπα τα οποία θα δίνουν έμφαση στις ανθρώπινες αντιλήψεις και στη συμβολική πλευρά της κοινωνίας. Η προσομοίωση, που θα περιλαμβάνει τα συστήματα που θα ορίσουμε και τις αλληλεπιδράσεις αυτών, θα μας οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα για τις διαδικασίες μεταβολής.³² Ο άλλος τρόπος είναι η υποθετική απαγωγική προσέγγιση, κατά την οποία διατυπώνεται μια υπόθεση και αντιπαραβάλλεται με τα νέα στοιχεία, αφού εξετάζεται αν τα υποτιθέμενα γεγονότα υπάρχουν στο αρχαιολογικό αρχείο.³³ Τα ευρήματα θα συσχετιστούν με την σημερινή πραγματικότητα, ώστε να φωτιστούν σκοτεινές πτυχές του παρελθόντος.³⁴

Η *μεταδιαδικαστική* προσέγγιση δίνει περισσότερη σημασία στους δεσμούς της αρχαιολογίας με την ιστορία και στο ρόλο του ατόμου στην ιστορία. Το άτομο, μέσω των πράξεών του, δημιουργεί την κοινωνία³⁵ και οι πεποιθήσεις του αντανakλώνται στον υλικό πολιτισμό³⁶, ο οποίος πολλές φορές είναι ένα μέρος αυτού που κινεί την κοινωνία, όπως ο πλούτος που ωθεί πολλούς στην εργασία σε μια κοινωνία.³⁷ Επιπλέον, τα συμπεράσματα από αρχαία κείμενα, κατά τη μεταδιαδικαστική προσέγγιση, είναι προϊόντα της υποκειμενικότητας αυτού που ερμηνεύει τον αρχαίο υλικό πολιτισμό³⁸ και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κοινωνικό και πολιτισμικό του πλαίσιο.³⁹ Η σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς και του υλικού πολιτισμού εξαρτάται από τις ενέργειες των ατόμων μέσα σε συγκεκριμένα ιστορικά – πολιτισμικά πλαίσια. Οι αρχαιολόγοι θα προβούν σε υποθέσεις σχετικά με τη

συμπεριφορά των ατόμων ή ζώων, προκειμένου να τεκμηριώσουν αυτό που θα ισχυριστούν.⁴⁰

Για τη μεταδιαδικαστική προσέγγιση, η ερμηνεία των ευρημάτων εξαρτάται από την περιοχή στην οποία ανασύρονται τα ευρήματα, καθώς και από τη θέση τους.⁴¹ Η θεωρία δεν μπορεί να ελεγχθεί έναντι των δεδομένων, ούτε υπάρχει αντικειμενικός τρόπος μέτρησης, καθώς ούτε σίγουρη γνώση του παρελθόντος.⁴² Η ανασύσταση του πολιτισμού εξαρτάται από την απόδοση υποκειμενικών νοημάτων σε συγκεκριμένα ιστορικά πλαίσια⁴³ και ο ρόλος της ιστορίας πρέπει, σε ένα ιστορικό πλαίσιο, να αναζητήσει όχι μόνο το γεγονός, αλλά και τα υποκειμενικά νοήματα.⁴⁴ Υποστηρίζει ότι η ιστορία θα πρέπει να ξαναγραφτεί, αφού κάθε γενιά ερμηνεύει με διαφορετικούς τρόπους το παρελθόν.⁴⁵ Για να κατανοήσει τα λειτουργικά και ιδεατά νοήματα χρησιμοποιεί μεθόδους με ερωτήσεις – απαντήσεις, τις έννοιες συνοχής και αντιστοιχίας και την ιδέα ότι το νόημα κατασκευάζεται μέσω δομημένων συνόλων διαφορών, ενώ έχει υπ' όψιν της τη σημασία της κριτικής ανάλυσης. Οι μέθοδοι ανασκαφής και ερμηνείας βασίζονται στην έννοια του πλαισίου και η μακροπρόθεσμη ιστορία μπορεί να ανακατασκευαστεί.⁴⁶

3. Η ερμηνευτική προσέγγιση της διαδικαστικής και μεταδιαδικαστικής θεωρίας στον ιερό χώρο της αρχαίας Ολυμπίας της κλασικής περιόδου

Για να αναφερθούμε στις ερμηνευτικές απαντήσεις της διαδικαστικής και της μεταδιαδικαστικής θεωρίας στον ιερό χώρο της αρχαίας Ολυμπίας, στην κλασική περίοδο, είναι αναγκαίο, προηγουμένως, να αναφερθούν ορισμένα στοιχεία, στα οποία θα βασιστεί η ανάπτυξη του θέματος.

Ο ναός του Δία στην Ολυμπία, λοιπόν, τον 5ο αι. π.Χ., με το γλυπτό διάκοσμο στα αετώματα και τις μετόπες και το λατρευτικό άγαλμα που φιλοτέχνησε ο Φειδίας, αποτέλεσε αποκορύφωμα της ελληνικής θρησκευτικής τέχνης.⁴⁷ Οι μετόπες και το αέτωμα του ναού περιλαμβάνουν θέματα της μυθολογίας.⁴⁸ Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία, που ήταν κολοσσιαίο, βάσει της στρωματογραφίας χρονολογείται τη δεκαετία του 430 π.Χ. Από τη λεπτομερή περιγραφή του Πausανία, είναι γνωστή η θέση του αγάλματος.⁴⁹ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές,

28 Ό.π. σσ. 488-490.

29 Ό.π. σσ. 512-513.

30 Ό.π. σσ. 513-514.

31 Δημητρίου-Κοτσώνη (2000), σ. 25.

32 Renfrew (2001), σσ. 501-505.

33 Ό.π. σ. 494.

34 Hodder (2002), σ. 37, σημ. 1.

35 Ό.π. σσ. 39-41.

36 Ό.π. σ. 36.

37 Renfrew (2001), σσ. 505-506.

38 Hodder (2002), σ. 40.

39 Ό.π. σσ. 53-56.

40 Ό.π. σσ. 50-51.

41 Ό.π. σ. 38.

42 Ό.π. σ. 56.

43 Ό.π. σ. 171.

44 Ό.π. σ. 142.

45 Ό.π. σ. 173.

46 Ό.π. σσ. 283-290.

47 Holscher (2005), σ. 176.

48 Holscher (2005), σ. 269.

49 Ό.π. σ. 264.

τελέσθηκαν για πρώτη φορά το έτος 776 π.Χ. και η Ολυμπία μετατράπηκε σε πανελλήνιο κέντρο. Ιδρυτές των αγώνων αναφέρονται στη μυθολογία οι θεοί και οι ήρωες.⁵⁰ Το Λεωνιδαίο κτίστηκε περίπου το 330 π.Χ. και ήταν μεγάλος πολυτελής ξενώνας, στο οποίο φιλοξενούνταν οι επίσημοι, που έρχονταν στην Ολυμπία κατά τη διάρκεια τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων.⁵¹

Η διαδικαστική προσέγγιση θα διαιρούσε την κοινωνία σε συστήματα (όπως η επιβίωση, το τεχνολογικό σύστημα, το κοινωνικό, της οικονομίας, το σύστημα του εμπορίου και της δημογραφίας), βάσει των οποίων θα εξέταζε το ναό του Δία, το χρυσελεφάντινο άγαλμα, τους Ολυμπιακούς Αγώνες και το Λεωνιδαίο. Με τις αλληλεπιδράσεις των υποσυστημάτων θα μπορούσε να ερμηνεύσει τη μεταβολή του πολιτισμού, καθώς και κατά πόσο οι άνθρωποι επηρεάστηκαν από την σχέση μεταξύ γεωγραφίας και περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπ' όψιν και την ιδεολογία. Θα μπορούσε να θεωρήσει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες πήραν μεγάλες διαστάσεις επειδή η Ολυμπία βρίσκεται στο κέντρο της Ελλάδος και η πρόσβαση θα ήταν εύκολη απ' όλες τις γύρω περιοχές. Θα θεωρούσε ότι η οικονομία και η τεχνολογία βρίσκονταν σε καλό επίπεδο, προκειμένου να κατασκευασθούν τα παραπάνω δημιουργήματα. Λιγότερη σημασία θα έδινε στα τεχνουργήματα, ωστόσο θα αναζητούσε τη σχέση ανθρώπων-θρησκείας, μέσω των συμβόλων της Ολυμπίας, για παράδειγμα του στεφανιού ελιάς. Η ελιά, ως σύμβολο, θα ήταν ενταγμένη στις πεποιθήσεις των ανθρώπων και θα καθόριζε τη συμπεριφορά τους. Θα διατύπωνε υποθέσεις, οι οποίες θα αντιπαραβάλλονταν με τα νέα στοιχεία, ενώ θα επιχειρούσε να συσχετίσει τα ευρήματα με τη σημερινή πραγματικότητα.

Η μεταδιαδικαστική προσέγγιση θα έδινε έμφαση στο ρόλο των ατόμων. Θα λάμβανε υπ' όψιν την υποκειμενικότητα του ερμηνευτή που ερμηνεύει, αλλά και την υποκειμενικότητα των ατόμων εκείνης της εποχής. Θα μπορούσε να θεωρήσει, για παράδειγμα, ότι τα τεχνουργήματα ήταν αποτέλεσμα των πεποιθήσεων των καλλιτεχνών ή ακόμη και ο τρόπος που ο Φειδίας φιλοτέχνησε το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία ήταν περισσότερο προϊόν της δικής του φαντασίας, χωρίς απαραίτητα να εκπροσωπούσε τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των ατόμων της εποχής. Θα μπορούσε ακόμη να αμφισβητήσει τις αρχαίες πηγές, περί της εκχειρίας που λάμβανε χώρα για παράδειγμα για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, καθώς θεωρεί ότι κάθε γενιά ερμηνεύει το παρελθόν με το δικό της τρόπο και δεν υπάρχει σίγουρη γνώση του παρελθόντος. Ο ρόλος της ιστορίας θα είχε βασικό ρόλο αναζητώντας και τα υποκειμενικά νοήματα. Οι αρχαιολόγοι θα προέβαιναν σε διάφορες υποθέσεις

σχετικά με τη συμπεριφορά των ανθρώπων και η θεωρία δεν θα μπορούσε να ελεγχθεί έναντι των δεδομένων. Θα χρησιμοποιούσε μεθόδους με ερωτήσεις – απαντήσεις και έννοιες συνοχής και αντιστοιχίας, πάντα με γνώμονα τη σημασία της κριτικής ανάλυσης. Το πλαίσιο θα είχε μεγάλη σημασία, στο οποίο θα βασίζονταν οι μέθοδοι ανασκαφής και ερμηνείας και η ιστορία θα μπορούσε να ανακατασκευαστεί.

Επίλογος

Η σύγχρονη αρχαιολογία χρησιμοποιεί διάφορες μεθόδους για να ανακαλύψει το παρελθόν και με διάφορες προσεγγίσεις προβαίνει σε ερμηνείες. Στην Ελλάδα, ωστόσο, χρησιμοποιήθηκε και για να δημιουργήσει δεσμούς ανάμεσα στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος με το “ένδοξο” παρελθόν. Οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις, που χρησιμοποιούν οι αρχαιολόγοι είναι αποτέλεσμα προσωπικής τους επιλογής, η οποία απορρέει από τις πεποιθήσεις τους. Αν και υπάρχουν αρκετές θεωρίες προσέγγισης του παρελθόντος, η γνωστική-διαδικαστική και η μεταδιαδικαστική θεωρία είναι τα δύο βασικότερα ρεύματα που αναπτύχθηκαν στον τομέα της αρχαιολογίας με ευρεία απήχηση στην επιστημονική κοινότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βούρτσης, Ι. Μανακίδου, Ε. Πασχαλίδης, Γ. Σμπόνιας, Κ. 1999. *Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό*. τ. Α'. *Η Έννοια του Πολιτισμού, Όψεις του Ελληνικού Πολιτισμού*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Παναγιωτόπουλος, Β. (επιμ.). 2003. *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού*. τ. 2. *Η οθωμανική κυριαρχία, 1770-1821*. Αθήνα: Τα Νέα/ Ελληνικά Γράμματα.

Δημητρίου-Κοτσώνη, Σ. & Δημητρίου, Σ. 2000. *Ανθρωπολογία και Ιστορία*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Hodder, I. 2002. *Διαβάζοντας το παρελθόν. Τρέχουσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία*. μτφρ. Μουτζουριδης, Π. Νικολέντζος, Κ. Τσούλη, Μ. επιμ. Κωτσάκης, Κ. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.

Holscher, T. 2005. *Κλασική Αρχαιολογία*. μτφρ. Παπαγεωργίου, Π. επιμ. Καρανασάση, Π. Θεσσαλονίκη: University Studio Press

Renfrew, C. & Bahn, P. 2001. *Αρχαιολογία: Θεωρίες, Μεθοδολογία και Πρακτικές Εφαρμογές*. μτφρ. Κοραλή-Γιαννακοπούλου, Ι. επιμ. Καλλέγια, Αντ. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Βικάτου, Ο. αρχαιολόγος. *Λεωνιδαίο*. Ανάκτηση στις 13.01.2010 από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=536

Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Ανάκτηση στις 13.01.2010. <http://odysseus.culture.gr/a/1/11/ga111.html>

50 Βλ. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού.

51 Βλ. Βικάτου, Ο. αρχαιολόγος.